

УДК 617.3(477)(092)Яременко(045)

DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-598720244114-116>

Професор Д. О. Яременко — видатний представник ситенківської школи ортопедії та травматології (до 90-річчя з дня народження)

Професор Д. О. Яременко — талановитий вчений і досвідчений ортопед-травматолог, видатний спеціаліст з проблем діагностики та лікування деформацій стопи, організації протезно-ортопедичного забезпечення та реабілітації при наслідках травм та захворюваннях опорно-рухової системи, людина з активною громадянською позицією, відданий син ситенківської школи ортопедії та травматології. Таким запам'ятали Дмитра Олександровича колеги та друзі з ортопедо-травматологічної спільноти України та зарубіжжя.

Дмитро Олександрович народився 11 жовтня 1934 р. в м. Умань Черкаської області. У 1955 р. успішно закінчив Уманське медичне училище і направлений для продовження навчання до медичного інституту. У 1961 р. закінчив з відзнакою лікувальний факультет Вінницького медичного інституту ім. М. І. Пирогова і почав працювати викладачем Уманського медучилища й одночасно лікарем-ординатором міської лікарні. Проте, постійне прагнення до поглиблення професійних знань і підвищення свого рівня майстерності як спеціаліста ортопеда-травматолога не давало йому змоги заспокоїтися на досягнутому й у 1963 р. він вступив до клінічної ординатури з ортопедії та травматології при Українському НДІ ортопедії та травматології ім. проф. М. І. Си-

тенка, а у 1965 р. — до аспірантури. За дорученням Міністерства охорони здоров'я у 1964–1968 р. Харківській НДІ протезування, ортопедії та травматології ім. М. І. Ситенка брав участь у реалізації комплексної програми «Захворювання, деформації стопи та конструювання раціонального взуття», тому було організовано масове обстеження дітей для вивчення анатомо-функціональних особливостей стоп у нормі та за патології, під керівництвом професорки О. В. Недригайлової, а безпосереднє виконання — Д. О. Яременка. Дмитро Олександрович провів комплексне антропометричне та плантографічне обстеження 1 522 дітей віком від 1 до 18 років (методом гіпсових зліпків підошовної поверхні стоп — 1 200 та рентгенологічно — 289). На підставі одержаних репрезентативних даних ним було розроблено комплекс заходів із попередження розвитку та прогресування статичних деформацій стоп у дитячому віці, а також запропоновано методику осьової передньо-задньої рентгенографії стопи, яка надала можливість об'єктивно визначати розташування головок плеснових кісток у разі навантаження кінцівки та без нього. Результати цього дослідження стали основою кандидатської дисертації Дмитра Олександровича на тему «Вікові особливості розвитку стопи стосовно до конструкції раціонального дитячого взуття», яку він захистив у 1968 р.

Відтоді Д. О. Яременко плідно працював над науковою проблемою діагностики та лікування патології стоп. Він запропонував метод функціонального ведення хворих у ранньому післяопераційному періоді з використанням спеціальної гіпсової пов'язки, до конструкції якої входить металеве стремено та гумовий підбор із гнучкою геленочною частиною, для активного відновного лікування та ранньої ходьби, у співавторстві з О. О. Коржом розробив спосіб реконструктивної операції на передньому відділі стопи з трансоссальною фіксацією плеснових кісток сухожилковим ауто- або гомотрансплантатом, а також пристрій

для фіксації та свердління плеснових кісток для виконання зазначеної операції на кістках стопи.

У 1979 р. Яременко Д. О. захистив докторську дисертацію «Клініко-біомеханічне обґрунтування лікувальних заходів за статичних деформацій стоп».

У подальшому вченим розроблено провідні критерії оцінювання стану стоп в нормі та за патології, запропоновано методики функціональної рентгенографії стопи та гомілкового суглоба у 3-х площинах з використанням розробленого ним спеціального пристрою. Крім того, ним було запропоновано класифікацію вираженості деформацій стоп з урахуванням амплітуди коливань висоти кісткового склепіння при різних ступенях його сплюснення або збільшення в залежності від довжини, надано детальні рекомендації з ортопедичного забезпечення з метою покращання опорно-кінематичної функції. У своїх роботах Д. О. Яременко розглядав також питання відновлення опорно-кінематичної функції нижніх кінцівок після тяжких ушкоджень надп'яtkового гомілкового суглоба. Його методичні рекомендації з питань лікування патології стопи на багато років стали настільним посібником для лікарів ортопедів-травматологів.

Працелюбність і наполегливість в роботі, притаманна Д. О. Яременку, дозволила йому піднятися по службових сходах до керівника лабораторії біомеханіки, а у травні 1974 р. отримати призначення директором Українського центрального інституту експертизи працездатності та організації праці інвалідів.

Дмитро Олександрович за недовгий проміжок часу провів значну роботу з покращення діяльності та реорганізації ввіреного йому інституту, налагодження процесу реабілітації та повернення у соціум пацієнтів із тяжкими наслідками травм (ампутаціями кінцівок, ускладненими переломами хребта, тяжкими необоротними деформаціями кісток тощо) і захворюваннями опорно-рухової системи. Це стало підставою для підвищення категорії закладу та його перепрофілювання у 1976 році в Український НДІ протезування, протезобудування, експертизи і відновлення працездатності інвалідів (УкрНДІпротезування). З 2023 р. УкрНДІпротезування перейменований у ДНП «Український науково-клінічний центр протезування та реабілітації».

Із 1989 до 2006 року Д. О. Яременко очолював науково-організаційний відділ (НОВ), плідно

поєднуючи управлінську, високопрофесійну лікарську, наукову та педагогічну діяльність.

За його ініціативи головним напрямом наукових досліджень НОВ було визначено вивчення медико-соціальних проблем інвалідності внаслідок травм і ортопедичних захворювань опорно-рухового апарату, обґрунтування та розробка медичних та організаційних заходів з їх попередження. Проведено детальний аналіз причинно-наслідкових зв'язків виникнення стійкого обмеження життєдіяльності у хворих з різною локалізацією та різними нозологічними формами патології кістково-м'язової системи, особливостей динаміки інвалідизації залежно від застосованих заходів із медичної реабілітації, реабілітаційного потенціалу. За результатами наукових досліджень було опубліковано методичні рекомендації щодо зниження інвалідизації у хворих після тяжких травм опорно-рухової системи, рекомендації з ліцензування лікувальних установ ортопедо-травматологічного профілю, типову програму реабілітації інвалідів з наслідками травм верхніх кінцівок. Ці та інші наукові здобутки та пропозиції неодноразово використовувалися управліннями охорони здоров'я різного рівня при підготовці нормативних документів і рішень з організації ортопедо-травматологічної служби.

Велику зацікавленість професор Д. О. Яременко виявляв і до питань історії науки ортопедії та травматології. Значна кількість його робіт висвітлює внесок Інституту ім. проф. М. І. Ситенка та видатних постатей науковців ортопедів-травматологів.

У 1993 р. Д. О. Яременко було присвоєно звання професора.

Із 2006 р. й до кінця свого життя Дмитро Олександрович працював на посаді головного наукового співробітника НОВ, вирішуючи найактуальніші наукові, організаційні та практичні питання сучасної ортопедії та травматології.

Підсумки своїх багаторічних наукових досліджень із проблем лікування ортопедо-травматологічної патології професор Д. О. Яременко виклав у монографії «Набуті деформації стопи (діагностика та лікування)» та у збірнику наукових праць «Медико-організаційні аспекти реабілітації інвалідів з наслідками травм і захворювань опорно-рухової системи», які були видані у останній рік його життя.

Дмитро Олександрович є автором понад 300 наукових публікацій та 38 винаходів, в тому числі 2 міжнародних патентів.

Протягом усієї професійної діяльності Дмитро Олександрович самовіддано й захоплено займався лікувально-консультативною роботою. За роки своєї лікарської діяльності він провів десятки тисяч консультацій хворих зі складною патологією кістково-м'язової системи, здійснив сотні складних оперативних втручань на кістках і суглобах, які повернули хворих до повноцінного життя.

Значне місце в роботі Д. О. Яременка займала педагогічна діяльність. З 1994 до 2014 р. він був керівником курсів інформації та стажування з циклу «Патологія стопи, її профілактика, лікування та протезно-ортопедичне забезпечення». Лекції професора завжди відзначалися ерудицією, науковою новизною, логічною послідовністю та практичною спрямованістю.

Напружену науково-педагогічну і лікувально-консультативну роботу професор Д. О. Яременко органічно поєднував з організаційною і громадською діяльністю. Колеги ортопеди-травматологи знали його як активного учасника та організатора ряду з'їздів, симпозіумів, пленумів і конференцій, членом Медичної ради з біомеханіки АМН СРСР

(1977–1986 р.), тричі обирався депутатом районної Ради народних депутатів (1980–1987 р.), обирався членом Президії і генеральним секретарем Всеукраїнського товариства ортопедів-травматологів (1991–1996 р.). Багато років Дмитро Олександрович був членом Вченої ради Інституту і членом спеціалізованої вченої ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю «травматологія та ортопедія» при ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України», членом редакційної колегії журналу «Ортопедія, травматологія та протезування», членом Правління Української асоціації ортопедів-травматологів і Правління Харківського обласного осередку Української асоціації ортопедів-травматологів.

15 жовтня 2014 року доктор медичних наук, професор Дмитро Олександрович Яременко пішов з життя. Співробітники інституту ім. проф. М. І. Ситенка, учні, колеги й друзі з великою шаною згадують Дмитра Олександровича як висококласного професіонала, щирого друга та вчителя.

**Танькут В. О., Шевченко О. Г., Голубєва І. В.,
Беренов К. В., Андросенкова В. А.**